

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1928

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^Α, ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ", — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ, 50
ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Π.Ε.Κ.Ε.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

Θέμα τοῦ μυθιστορήματος δὲν εἶναι τὸ πρόβλημα τοῦ γάμου. Εἶναι τὸ πρόβλημα κάθε ἀνθρώπινης ζωῆς. Τὸ ὄχι ἐνστικτοῦ, ἢ ἐκφυγῆ πρὸς τῆς ἀνθρώπινης καρδιάς, ἢ φωνῆ τοῦ αἰσθητικῆτος, εἶναι στ' ἀλήθεια ἓνα ἀγροίκιστο πῶς κάθε ἀνθρώπος ὀφείλει νὰ ξεριζωθῆ ἀπὸ τὴν γῆρα του; Ἄν εἶναι καλύτερο νὰ τὸ ἀφήσῃ ἢ ἀναπτυχθῆ καὶ νὰ γίνῃ δευτέρου σὸστώ, πῶς θὰ ἐπιμείνη τοῦς καὶ ὀφθαλμοῦς καὶ γλυκοῦς κροκοῦς, πολὺ πρὸ ὀφθαλμοῦς καὶ γλυκοῦς ἀπὸ τρεῖς, καὶ πρὸ ὀφθαλμοῦς ἢ ἐπιμείνη, ἢ πρόκληρις, ἢ ἀπλή ἐπιμείνη τοῦ καθήκοντος καὶ ἢ κατὰ συνθήκην ἠθική; Τὸ θέμα αὐτὸ τοῦ καινοκροῦ ὀφθαλμοῦς καὶ τῆς καταπολεμήσεώς του, πῶς ἀποτελεῖ τὴν ἐξουγίανση ὁλοκληροῦ τοῦ ἀνθρώπου, τὸ πραγματεῖται ὁ Μπρούουν μὲ τόση λεπτότητα μὲ τόση ἐπιμελημένη ψυχολογία, μὲ τέτοιον ὄνειροπόλο λυρισμὸ καὶ τόση δραματικὴ δύναμη, ὥστε κανεὶς δὲν βλέπει κατὰ τὴν σχολὴν καὶ τὴν μίμησιν, ἀλλὰ θεωρεῖ τὴν ἀπόλυτην μαεστρία μὲ τὴν ὁποίαν χειρίζεται ὁ συγγραφεὺς τὸ θέμα του. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ μικρὸ μυθιστόρημα, πῶς κινεῖ ὅλες-ὅλες 150 σελίδες καὶ πῶς διαδραματίζεται σὲ ἓνα διάστημα τεσσάρων ὡρῶν, θὰ μπορούσαν πολλοὶ συγγραφεῖς νὰ διδάχθωσιν ὅτι πολὺ λίγα πράγματα χρειάζονται γιὰ νὰ μῆ κανεὶς στὴν καρδιὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ φοβᾶται μήπως γίνῃ μυθιστορηματικὸς, δηλαδή τὸ κἄνυ τοῦ ἔργου τοῦ πλοῦσιον σὲ γεγονότα, ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ νὰ ἀφηγηθῆ κατὰ σημαντικόν. Μόνον στὶς τέσσαρες αὐτὲς ὥρες μᾶς καλοκαιρινῆς νύκτας ὅπου ἡ καρδιὰ ἀνοίγεται μονάχη της καὶ μιλεῖ, περνᾶει στ' ἀλήθεια ὁ θεὸς ὁ Πάν μὲ τὸν αἰλὸν του, καὶ κἄνυ νὰ ζωντανεύῃ ἀπὸ τὴν φῶσιν καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ὅ,τι κοιμῶταν μέσα τους καὶ κινδύνευον, χωρὶς αὐτόν, νὰ παγώσῃ καὶ νὰ νεκρωθῆ.

T.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ

Αἰσθητικὴ καὶ σχολαστικὴ διδασκαλία

(*Ἀπάντησιν στὸν κ. Κουνελάκη*).

Ὁ κ. Κουνελάκης, ἀπαντώντας στὴν ἄρθρον μου γιὰ τὴς ἐπιδείξεις τῶν Δραματικῶν Σχολῶν, υποστηρίζει ἓναν τρόπο διδασκαλίας, τὸν ὅποιο δὲν θὰ περιέμεινε κανένας νὰ εἶναι ὁ δικός του. Ἔχει σπουδάσει στὴ Σχολὴ τοῦ Reinhardt, ἓνος ἀπὸ τοὺς πρωτεργάτας τῆς ἀναμόρφωσης τοῦ θεάτρου. Ὁ Reinhardt, ὅπως εἶναι γνωστὸν, διακήρυξε καὶ ἔδειξε ἐμπρακτὰ πόσο εἶναι λανθασμένη ἢ παλιὰ ἀντίληψη ὅτι ἓνα θεατρικὸ ἔργο μπορεί νὰ ζωντανευθῆ μόνον ἀπὸ τοὺς ἠθοποιούς· τὸ θεατρικὸ ἔργο ὁλοκληρώνεται ὅταν ἓνας σκηνοθέτης δίνει μᾶς ἀρμονικὴ ἐνότητα στὸ παίξιμον ὅλων τῶν ἠθοποιῶν καὶ δημιουργεῖ μᾶς ἀτμόσφαιρα. Ὁ κ. Κουνελάκης, στὶς θεατρικὰς κριτικὰς του πῶς δημοσιεύει ταχτικὰ στὴν «Πολιτεία», φαίνεται νὰ ἔχει ἐντελῶς παραδεχθῆ τὴ σύγχρονη κατεύθυνσιν τοῦ θεάτρου, καὶ νὰ θέλει καὶ ὁ ἴδιος αὐτὴν ν' ἀκολουθῆσιν· φαίνεται ἐπίσης νὰ ἔχει

μιαθὰ κατανοήσῃ ὅτι μᾶς καλλιτεχνικὴ παράστασις δὲν μπορεί νὰ σταθῆ, ὅταν ἕταρξῃ τὸ ἔργο, ὅτι ὀφείλει καὶ τὸ ἔργο νὰ προσφέρῃ μᾶς σύνθεσιν ἓνος κόσμου, ἢ ὅπου, θὰ λάβῃ ἀπὸ τὸ σκηνοθέτη καὶ τοὺς ἠθοποιούς τὴν πλαστικὴν τῆς μορφῆς.

Ὁ κ. Κουνελάκης, στὶς κριτικὰς του, δείχνει πῶς πῶς ὀφείλει νὰ σταθῆ, ὅταν ἕταρξῃ τὸ ἔργο, ὅτι ὀφείλει καὶ τὸ ἔργο νὰ προσφέρῃ μᾶς σύνθεσιν ἓνος κόσμου, ἢ ὅπου, θὰ λάβῃ ἀπὸ τὸ σκηνοθέτη καὶ τοὺς ἠθοποιούς τὴν πλαστικὴν τῆς μορφῆς. Ὁ κ. Κουνελάκης, στὶς κριτικὰς του, δείχνει πῶς πῶς ὀφείλει νὰ σταθῆ, ὅταν ἕταρξῃ τὸ ἔργο, ὅτι ὀφείλει καὶ τὸ ἔργο νὰ προσφέρῃ μᾶς σύνθεσιν ἓνος κόσμου, ἢ ὅπου, θὰ λάβῃ ἀπὸ τὸ σκηνοθέτη καὶ τοὺς ἠθοποιούς τὴν πλαστικὴν τῆς μορφῆς. Ὁ κ. Κουνελάκης, στὶς κριτικὰς του, δείχνει πῶς πῶς ὀφείλει νὰ σταθῆ, ὅταν ἕταρξῃ τὸ ἔργο, ὅτι ὀφείλει καὶ τὸ ἔργο νὰ προσφέρῃ μᾶς σύνθεσιν ἓνος κόσμου, ἢ ὅπου, θὰ λάβῃ ἀπὸ τὸ σκηνοθέτη καὶ τοὺς ἠθοποιούς τὴν πλαστικὴν τῆς μορφῆς.

Ὁ κ. Κουνελάκης, στὶς κριτικὰς του, δείχνει πῶς πῶς ὀφείλει νὰ σταθῆ, ὅταν ἕταρξῃ τὸ ἔργο, ὅτι ὀφείλει καὶ τὸ ἔργο νὰ προσφέρῃ μᾶς σύνθεσιν ἓνος κόσμου, ἢ ὅπου, θὰ λάβῃ ἀπὸ τὸ σκηνοθέτη καὶ τοὺς ἠθοποιούς τὴν πλαστικὴν τῆς μορφῆς. Ὁ κ. Κουνελάκης, στὶς κριτικὰς του, δείχνει πῶς πῶς ὀφείλει νὰ σταθῆ, ὅταν ἕταρξῃ τὸ ἔργο, ὅτι ὀφείλει καὶ τὸ ἔργο νὰ προσφέρῃ μᾶς σύνθεσιν ἓνος κόσμου, ἢ ὅπου, θὰ λάβῃ ἀπὸ τὸ σκηνοθέτη καὶ τοὺς ἠθοποιούς τὴν πλαστικὴν τῆς μορφῆς. Ὁ κ. Κουνελάκης, στὶς κριτικὰς του, δείχνει πῶς πῶς ὀφείλει νὰ σταθῆ, ὅταν ἕταρξῃ τὸ ἔργο, ὅτι ὀφείλει καὶ τὸ ἔργο νὰ προσφέρῃ μᾶς σύνθεσιν ἓνος κόσμου, ἢ ὅπου, θὰ λάβῃ ἀπὸ τὸ σκηνοθέτη καὶ τοὺς ἠθοποιούς τὴν πλαστικὴν τῆς μορφῆς.

Ὁ κ. Κουνελάκης, στὶς κριτικὰς του, δείχνει πῶς πῶς ὀφείλει νὰ σταθῆ, ὅταν ἕταρξῃ τὸ ἔργο, ὅτι ὀφείλει καὶ τὸ ἔργο νὰ προσφέρῃ μᾶς σύνθεσιν ἓνος κόσμου, ἢ ὅπου, θὰ λάβῃ ἀπὸ τὸ σκηνοθέτη καὶ τοὺς ἠθοποιούς τὴν πλαστικὴν τῆς μορφῆς. Ὁ κ. Κουνελάκης, στὶς κριτικὰς του, δείχνει πῶς πῶς ὀφείλει νὰ σταθῆ, ὅταν ἕταρξῃ τὸ ἔργο, ὅτι ὀφείλει καὶ τὸ ἔργο νὰ προσφέρῃ μᾶς σύνθεσιν ἓνος κόσμου, ἢ ὅπου, θὰ λάβῃ ἀπὸ τὸ σκηνοθέτη καὶ τοὺς ἠθοποιούς τὴν πλαστικὴν τῆς μορφῆς.

Ὁ κ. Κουνελάκης, στὶς κριτικὰς του, δείχνει πῶς πῶς ὀφείλει νὰ σταθῆ, ὅταν ἕταρξῃ τὸ ἔργο, ὅτι ὀφείλει καὶ τὸ ἔργο νὰ προσφέρῃ μᾶς σύνθεσιν ἓνος κόσμου, ἢ ὅπου, θὰ λάβῃ ἀπὸ τὸ σκηνοθέτη καὶ τοὺς ἠθοποιούς τὴν πλαστικὴν τῆς μορφῆς. Ὁ κ. Κουνελάκης, στὶς κριτικὰς του, δείχνει πῶς πῶς ὀφείλει νὰ σταθῆ, ὅταν ἕταρξῃ τὸ ἔργο, ὅτι ὀφείλει καὶ τὸ ἔργο νὰ προσφέρῃ μᾶς σύνθεσιν ἓνος κόσμου, ἢ ὅπου, θὰ λάβῃ ἀπὸ τὸ σκηνοθέτη καὶ τοὺς ἠθοποιούς τὴν πλαστικὴν τῆς μορφῆς.

λυση τοῦ ἑαυτοῦ τους, καὶ ὄχι στὸ νὰ τίς διαπλάσει σύμφωνα μὲ ἓνα πρότυπο ἀποφασιστικῶς ἐκ τῶν προτέρων καὶ γι' αὐτὸ νεκρῶς. Ἡ διδασκαλία σήμερον ἀπέρριψε τὰ καλῶς αἰ. Θέλει μόνον νὰ βοηθήσει τίς ἀτομικότητες νὰ ολοκληρωθοῦν. Πῶς εἶναι δυνατὸν αὐτὸ γιὰ τοὺς καλλιτέχνες νὰ κατορθωθῶσι ἄλλοιῶτα, παρὰ μὲ μιά εἰσαγωγή τους χωρὶς περιορισμοῦς σὲ μιὰ γνήσια καλλιτεχνικὴ ἀτμόσφαιρα;

Ὁ κ. Κοινελάκης βρῖσκει τὸ σύστημα αὐτὸ πολὺ ἰόριστο καὶ ἰσχυρῶς. Παραδέχεται ὅτι μπορεῖ ἴσως νὰ βοηθήσει τὰ μέτρια ταλέντα νὰ ἐξυψωθοῦν λίγο πλεονεκτήματα ἀπὸ τὸ χαμηλὸ τους ἐπίπεδο, ἀλλ' οὐκ εἶναι τὰ δυνατὰ ταλέντα, ποὺ εἶναι καὶ τὰ πλεονεκτήματα, ἀναγκαστικὰ θὰ παραμεληθοῦν. Καὶ τονίζει ὅτι μιὰ Σχολὴ δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει δύο τρόπους διδασκαλίας, ἓναν γιὰ τὰ ταλέντα καὶ ἓναν γιὰ τίς μετριότητες, καὶ ὅτι εἶναι ἰσχυροκωπητικὸ νὰ διδάσκει ὅμοια ὅλους τοὺς μαθητὰς της. Ἄς ἐπιτρέψει μιὰ διαφορῶν. Οἱ μαθηταὶ δὲν εἶναι γιὰ τὸν καθηγητὴ μηχανεὶς χωρὶς διαφορὰς ἀναμεταξύ τους. Ἐνας ἀξιὸς δάσκαλος ὀφείλει νὰ ἔχει πάντα ὅσα ὅμοια τὸν ὅτι ἔχει ἀπέναντι του διαφορὰς ἀτομικότητες, τίς ὁποῖες πρέπει νὰ κατανοήσῃ καὶ νὰ καλλιεργήσῃ ὅπως τὸ ἀπαιτεῖ ἡ κάθε μιὰ. Ἐνας καθηγητὴς ὀφείλει νὰ εἶναι ποιητικὸς καὶ νὰ μὴν εἶναι σφαιρικός, ἀλλ' ἓνα ἀλόγιστο σχῆμα. Ἄν ἓνας μαθητὴς δείχνει περισσότερον ταλέντο καὶ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ περισσότερη προσοχὴ καὶ φροντίδα ἀπὸ τοὺς ἄλλους μαθητὰς, ὁ καθηγητὴς ὀφείλει νὰ τὸν ἐπιμεληθῆι.

Ἄν ἓνας μαθητὴς μὲ ξεχωριστὸ ταλέντο ἔχει ἀνάγκη καὶ ἀπὸ εἰδικὰς συμβουλῶν, ὁ καθηγητὴς ὄχι μόνον δὲν θὰ τοῦ τίς ἀρνήσῃ, ἀλλὰ θὰ τοῦ τίς προσφέρει πλοῦσα. Ἄλλ' ἡ αἰσθητικὴ διδασκαλία θὰ τοῦ ἔχει καὶ ὅλας δώσει τὴν πρώτην καὶ πλεονεκτήματα ὄψηση, ἡ ὁποία, καθὼς θὰ προσλαμβάνεται ἀπὸ ἓνα ταλέντο, δηλαδὴ ἀπὸ ἀναπτυγμένους δεχτικὰς ἰκανότητες, θὰ ἔχει μιὰ δημοσιογραφικὴ ἐπιρροὴν ἀκόμα πολὺν πλεονεκτήματα, παρὰ ὅταν προσλαμβάνεται ἀπὸ μετριότητες καὶ μηδιστοιότητες.

Στὶς ἄλλες χώρες, τίς πολὺν πλεονεκτήματα καὶ προχωρημένους ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, οἱ νέοι ἠθοποιοὶ ζοῦν καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν Σχολὴν ὡς ἓνα περιβάλλον καλλιτεχνικόν. Βλέπουν θέατρον καὶ παρακολουθοῦν ἀκατάπαντα διάφορες αἰσθητικὰς καὶ πνευματικὰς ζυμώσεις. Κ' ἐν τούτοις καὶ ἐκεῖ οἱ Νέοι Σχολεῖς δίνουν ξεχωριστὴν σημασίαν εἰς τὴν αἰσθητικὴν. Στὴν Ἑλλάδα, ἂν δὲν ἀνοίξουν τὰ μάτια οἱ Σχολεῖς, ποῦς ἄλλος θὰ δώσει στοὺς Νέους ἔστω καὶ μιὰ μόνον πληροφορίαν γιὰ τὴν ὑπαρξὴ ἑνὸς καλλιτεχνικοῦ καὶ πνευματικοῦ κόσμου;

Α. Θ.

«Ἡ ΩΡΑΙΟΤΗΣ
ΤΟΥ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ»
Ἀπὸ τῆς Ἰανουαρίου εἰς τὴν «Ν. ΕΣΤΙΑΝ»

Η ΤΕΧΝΗ

Σύγχρονη Σουηδικὴ Ζωγραφικὴ

Στὴ σειρά «Τέχνη καὶ Αἰσθητικὴ», ὁ γάλλος ἐκδότης Ἄλκάν ἔχει δώσει ἰσάμει τῶρα μερικὰς ἐξαιρετικὰ ἀξιοσημεῖα μονογραφίας πάνω πρὸς καλλιτέχνες πρώτης γραμμῆς, ὅπως ὁ Γκρόζ, ὁ Γκόγια, ὁ Κοκουζάι, ὁ Χόγκαρθ καὶ ἄλλοι, καὶ κάμποσες γενικὲς ἐργασίες. Ἀνάμεσα εἰς τελευταίας αὐτὰς πρέπει νὰ σημειωθῆι «Ἡ ἀρχαία βουλγαρικὴ τέχνη» τοῦ Μπογδάν Φίλωφ, ποῦ, μολονότι παρέχει ἔδαφος πρὸς πολλὰς συζητήσεις καὶ διαπνέεται πέρα-πέρα ἀπὸ τὴν ἀκαρπὴ καὶ ματαιόδοξον προσπάθειαν τῶν σλαβικῶν λαῶν νὰ οἰκειοποιηθοῦν τὴν περιλαμπρὴν τέχνην τοῦ Βυζαντίου, δὲν παύει νὰ εἶναι ἀπὸ ἀρκετὰς ἀπόψεις ἀξιοπρόσεχτη. «Ἡ τέχνη καὶ οἱ καλλιτέχνες τῆς Πολωνίας» τοῦ Ζάν Τοπάς, σὲ δύο τόμους. «Ἡ Βελγικὴ τέχνη» τοῦ Α. Φονταίν, «Ἡ Μαροκινὴ τέχνη» τοῦ G. Vidalenc καὶ «Ἡ Νορβηγικὴ τέχνη» τοῦ ἴδιου. Γιὰ τὰ δύο αὐτὰ τελευταία βιβλία λυποῖμαι πολὺν ποῦ δὲ μπόρεσα, στὸν καιρὸν τους, νὰ μιλήσω. Τελευταία μονάχα μετέφρασα ἓνα ἀντιπροσωπευτικὸν κεφάλαιον ἀπὸ τὸ δεύτερον καὶ τὸ δημοσίευσαν εἰς τὸ φιλολογικὸν παράρτημα τῆς Μ. Ἑλλ. Ἐγκυκλοπαιδείας.

Στὴν ἀξιολογὴν αὐτῆς σειράς ἔρχεται ἤδη νὰ προστεθῆι ὁ πρόσφατος τόμος τοῦ κ. Ασπινὰς γιὰ τὴν «Σύγχρονη Σουηδικὴ Ζωγραφικὴ» ποῦ, ὡς περὶ κανεὶς, ποῦς θὰ ἔπρεπε νὰ λείπει ἀπὸ τὸν τίτλον τοῦ ἢ λέξι «Σύγχρονη», γιὰ τὸ βιβλίον τοῦτο ἐξετάζει τὴν Σουηδικὴν Ζωγραφικὴν ὅλην τὴν διαδρομὴν της, ποῦ δὲν εἶναι κόλας πολύχρονη. Εἶναι γνωστὸν ποῦς οἱ Σκανδιναβικὰς Χῶρες δὲν ἔχουν καθόλου καλιὰ ἱστορίαν, καὶ μάλιστα ποῦς ἀρχισαν νὰ μπαίνουν εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν συνείδησιν ὕστερον ἀπὸ τὴν Μεταρρύθμισιν τοῦ Λουθήρου κατὰ συνέπειαν καὶ ἡ τέχνη τους δὲν μπορεῖ νάχει πίσω της μεγάλο παρελθόν, ἐπὶ αἰῶνες ἀτελεύτητους βρῖσκειται περιορισμένη μέσα εἰς στενὰ σύνορα τῆς λαϊκῆς βιοτεχνίας, καὶ μόλις κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα ἀρχίζει νὰ γίνεται περιοχὴ φωτισμένης σπουδῆς καὶ ἀντικείμενον τῆς προσπαθείας γονίμων ταλάντων.

Τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης αὐτῆς, καὶ μάλιστα ἑνὸς μονάχα κλάδου της, τοῦ πλεονεκτήματα ἀντιπροσωπευτικοῦ, τῆς ζωγραφικῆς, διηγείται ὁ κ. Ασπινὰς σὲ τέσσαρα πολυσέλιδα κεφάλαια, ποῦ σκεπάζουν ἓνα διάστημα ἀπάνω-κάτω τριῶν αἰώνων. Τὸ πρῶτον κεφάλαιον ἐπιγράφεται: «Οἱ πρώτοι ἀρχεῖς, 1640—1830», καὶ ἐξηγεῖ κατὰ ποῦν τρόπον, στηριγμένη πάνω πρὸς ἓνα πρόσωπον καὶ δανειζόμενη δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὰ κατὰ ἄλληλα στοιχεῖα, ἀρχισεν μὲ κόπον καὶ μὲ μόχθον νὰ διαμορφώνεται ἡ Σουηδικὴ ζωγραφικὴ. Στὸ κεφάλαιον τοῦτο γίνεται ἰδιαίτερος λόγος γιὰ τοὺς γάλλους, φλαμανδοὺς, γερμανοὺς καὶ πλεονεκτήματα καλλιτέχνες, ποῦ ἔφεραν εἰς τὴν μακροχρόνιον χώραν τοῦ βορρῶν σπόρους ἀπὸ τὸ γόνιμον ἔδαφος τῆς πατρίδας των, καὶ γιὰ μερικὸς Σουηδοὺς προδρόμους, ποῦ, παίρνοντας μεθήματα εἰς τὴν χώραν τῆς μεγάλης τέχνης, ἔφεραν πίσω εἰς τὴν πατρίδα τους ὅλας τίς δυνατὰς ἐνός αἰσθητικῶν